

та зручностей для відвідувачів та персоналу, а також сприяють збереженню природних ресурсів та історичної спадщини.

Література:

1. Leaman, A. (2017). Renovation of waterfront yacht clubs. *International Journal of Architectural Research*, 11(2), 74-83.
2. Mehta, P. K. (2018). *Designing sustainable marinas and yacht clubs*. Routledge.
3. National Marinas Association. (2019). *Best practices guide for marinas and yacht clubs*. Retrieved from <https://www.marinaassociation.org/best-practices-guide/>
4. Pelling, N. (2016). *Designing yacht clubs and marinas for the future*. Boat International. Retrieved from <https://www.boatinternational.com/yachts/editorial-features/designing-yacht-clubs-and-marinas-for-the-future--29804>
5. Schinasi, A. (2019). *Yacht club design: renovation vs. new construction*. Marina World. Retrieved from <https://www.marinaworld.co.uk/features/yacht-club-design-renovation-vs-new-construction>.

УДК 341.16:001; 502.6

ЗНАЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ ІСТОРИЧНОГО ЦЕНТРУ ОДЕСИ ДО СПИСКУ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО ДЛЯ МІСТА ТА КРАЇНИ

Духіна В.С., студ. гр. А-254

Науковий керівник – Гнип О.П., к.т.н., доц. (кафедра Процесів та апаратів в технології будівельних матеріалів, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. Досліджується значення включення історичного центру Одеси до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у січні 2023 року. Розглядаються передумови включення міста до списку, зокрема роль Одеси як історичного портового міста та прискорення процесу через надзвичайний стан в країні. Звертається увага на важливість включення міста до Списку ЮНЕСКО в контексті війни в Україні. Акцентується увага на значенні збереження культурної спадщини, особливо у часи конфліктів та потрясінь.

З метою збереження традиційного характеру середовища постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 року № 878 місто Одеса включено до Переліку історичних населених пунктів України.

У 2009 році пам'ятку внесли до попереднього списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. У рамках спеціальної Програми, спрямованої на підготовку історичної спадщини Одеси, міського середовища та будівель, розташованих у центрі її історичного району, до внесення до списку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та розробки відповідного номінаційного дос'є, проведено ряд комплексних заходів з ремонту та реконструкції інженерних мереж, покрівель та покрівельних конструкцій, проведено ремонтно-реставраційні роботи [1]. Розробку номінаційного дос'є в рамках Програми завершено наприкінці 2018 р. У 2019 р. матеріали направлено до Українського національного комітету ICOMOS (Міжнародної ради з питань пам'яток та визначних місць) для отримання рекомендацій та до Міністерства культури України для розгляду та затвердження. У 2022 р., на момент остаточного перегляду дос'є та розробки Плану управління, сценарій змінився. Одеса опинилася в центрі військового конфлікту. Надзвичайна ситуація глибоко змінює геополітичні активи. Конфлікт спричинив прискорення кандидатури України на вступ до Європейського Союзу.

Ці величезні зміни кардинально змінили значення кандидатури з 2009 року до сьогодні. Якщо кандидатура у 2009 році була частиною звичайного процесу, спрямованого на звичайний шлях, то тепер вона набуває виняткового характеру: культурну спадщину

потрібно зберігати як ніколи, оскільки вона представляє загальне благо та втілює гордість і почуття ідентичності спільноти [1].

Номінований об'єкт – територія історичного центру міста Одеси, спланованого та забудованого у першій половині XIX століття під керівництвом герцога де Рішельє та князя М. Воронцова, який розташований у прибережній частині міста, охоплює територію, визначену вулицями Приморською, Преображенською, Грецькою (без Грецької площі) та Польським узвозом. Номінована власність площею 80,3 га включає збережену прибережну територію та будівельні блоки колишнього Порто-Франко.

Ця територія є містобудівною структурою з елементами архітектури різної історико-культурної цінності та різного ступеня збереженості. На території району представлені такі архітектурні ансамблі утворення, як: ансамбль забудови Приморського бульвару; Думська площа; Воронцовський палац; Катерининська площа, Потьомкінські сходи; будівля Одеського оперного театру. Номінована територія включає також окремі об'єкти культурної спадщини різних видів національного та місцевого значення, а також значні та звичайні історичні будівлі.

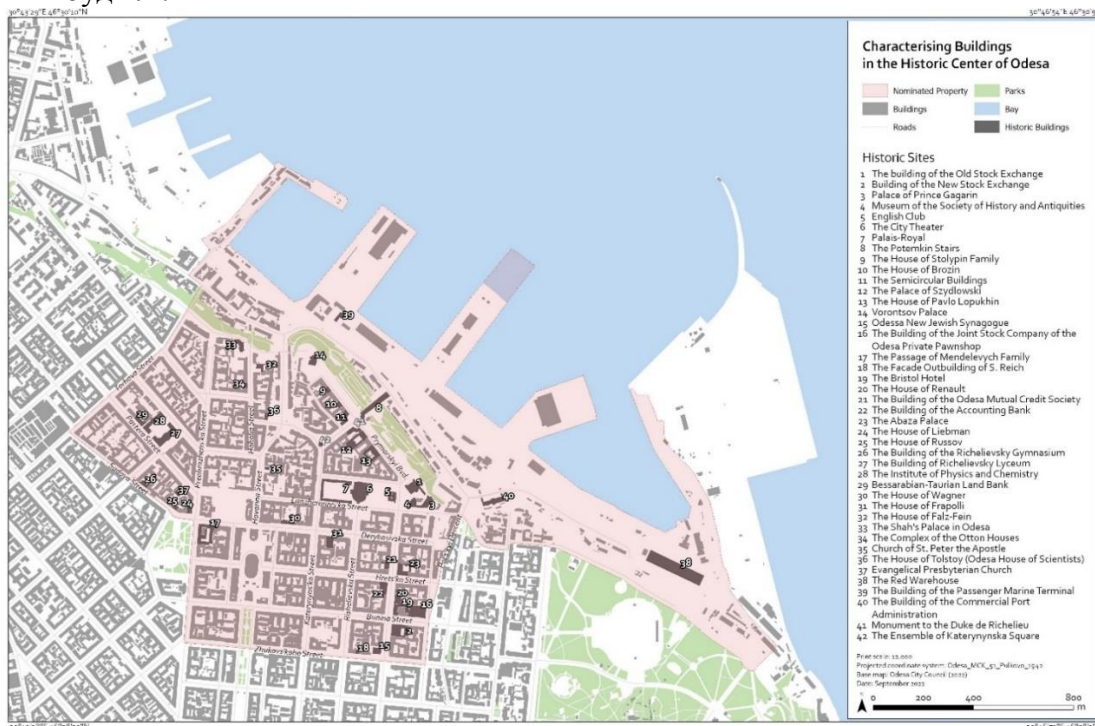

Рис. 1. Межі історичного центру Одеси, що увійшов до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Керівництво історичного центру Одеси зобов'язане дотримуватися правил, спрямованих на охорону та збереження окремих історичних споруд. Для всіх передбачених заходів управління сумісність з існуючими заходами захисту повинна бути перевірена в першу чергу. Для заходів нематеріального характеру або для втручання, пов'язаного з використанням території, необхідно підтвердити, що очікувані наслідки також сумісні з цілями збереження.

Основним завданням програми внесення центральної історичної частини забудови Одеси до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО є створення умов для організаційного, правового, фінансового та економічного захисту культурної спадщини в інтересах динамічного соціально-економічного розвитку міста, культурний і духовний розвиток міста. Програму розроблено з метою збереження найцінніших історичних будівель, архітектурних ансамблів, окремих комплексів, пам'яток історичного ядра центральної частини міста; пам'ятники та комплекси (включаючи історичні будівлі, що не є пам'ятками та фоновою забудовою), розташовані в історичних ареалах міста. Програма спрямована на облаштування історичної частини забудови Одеси, міського середовища та будівель, розташованих у центрі

історичного центру Одеси, до номінації до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [2].

Дії, спрямовані на управління номінованою власністю «Історичний центр міста-порту Одеси», обов'язково повинні враховувати будь-які збитки, завдані об'єкту війною. З цієї причини після закінчення конфлікту планується своєчасний моніторинг майна, щоб виявляти будь-які критичні ситуації та планувати відповідні дії для їх усунення.

Окрім цього, будуть впроваджені заходи щодо упередження вандалізму, покращення трафіку в місті. Існуючі місця для паркування туристичного транспорту не відповідають потребам номінованого об'єкта, що негативно впливає на кількість відвідувачів. Актуальним є питання руху та паркування. Обладнані стоянки на території вкрай малі за розміром і не вміщують транспортні засоби більшості відвідувачів. Проїзд центральними вулицями міста у так звані «години пік» також відноситься до проблемних питань, оскільки пропускна спроможність доріг не розрахована на таку кількість транспорту і не справляється з потоком автомобілів. В результаті утворюються затори, які жорстко обмежують проїзд автотранспорту до центру міста та номінованої території. Туристична інфраструктура є необхідною умовою розвитку рекреаційних ресурсів та еволюції туристичної індустрії. Його особливістю є те, що він обслуговує туристів і місцеве населення; тому його забудова сприяє туристичному освоєнню території та покращує умови проживання місцевих жителів. До місць розміщення туристів в рамках туристичної інфраструктури відносяться готелі та приватні пансіонати. Одеса може похвалитися великою кількістю готелів, пансіонатів, баз відпочинку та санаторіїв. Загалом туристична сфера є пріоритетним напрямком розвитку економіки області і не загрожує номінованій власності [2].

Щоб вирішити цю проблему, Одеська міська рада розробила та почала впроваджувати стратегію розвитку міського електротранспорту та сталої мобільності. До війни в цій сфері було зроблено чимало: з'явилися велодоріжки та доріжки для мікроелектротранспорту; зросла кількість трамваїв і тролейбусів. Плануються нові маршрути з урахуванням розвитку туризму. Акти вандалізму, зафіксовані останніми роками (розмальовані стіни, викрадені мідні деталі, поламани малі архітектурні форми тощо) не є масовими та мають спорадичний характер, але це свідчать про необхідність вдосконалення існуючої системи безпеки.

Висновки та результати. Внесення Одеси до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО гарантує престиж, видимість та економічну віддачу завдяки розвитку якісного туризму. Статус об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО дає гарантії збереження та цілісності унікальних природних та культурних комплексів. Головна мета організації – зробити відомими та захистити унікальні об'єкти по всьому світу. Це збільшить кількість туристів, бо місто потрапить до світових туристичних маршрутів. Збільшення кількості туристів у свою чергу позитивно впливатиме на економіку. Місто отримує захист об'єктів культурної та історичної спадщини. Якщо військові дії завдадуть збитків об'єктам ЮНЕСКО, то їх відновлення відбуватиметься за наступною процедурою: визначення завданих збитків; збирання матеріалів до міжнародного суду; суд накладає на обвинувальний бік зобов'язання щодо компенсації витрат на відновлення. Слід зазначити, що у разі руйнування чи пошкодження об'єктів ЮНЕСКО їх відновлення має відбуватися комплексно, тобто разом із фонову забудову, щоб зберегти історичну цілісність [4].

Література:

1. The historic center of the port city of Odesa. Management plan. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1703/documents/> (дата звернення: 03.05.2023)
2. The historic center of the port city of Odesa. Nomination file. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1703/documents/> (дата звернення: 03.05.2023)
3. The historic center of the port city of Odesa. Cartographic Atlas. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1703/documents/> (дата звернення: 03.05.2023)
4. Історичний центр Одеси включили до списку ЮНЕСКО: що це означає. 2023. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1443/istoricnii-centr-odesi-vklyucili-do-spisku-yunesko-shho-ce-oznaczaє> (дата звернення: 03.05.2023)